

ХАНТЫ ЯСАҢ

24 октября 2019 года

№ 20 (3536)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Увас мир айлат ёх актэцийлсат

Увас мўв па Дальний Восток айлат ёх венттаты Рязань вошанхэ
Самир Гараев апрәң ёхлўв кўтн

Васы мәнты тылэщ 14-мит хәтл вўш эвәлт 20-мит хәтл вәнты Ёмвошн «Российский Север» немпи V-мит вәйтәнтупсы вәс. Тыв Увас мир па Дальний Восток 37 мўвәт эвәлт мет апрәң па нумсәң 150 айлат хуят юхтыйлсәт.

Тәм вән мирхот Ёмвош мўвн оләң пўш лэщәтсы. Щит пәта ёмәңхәтл пўншум пурайн Югра мўв губернатор Наталья Комарова, Югра мўв вудаң федеральной инспектор Андрей Ручинский, Россия мўв хўваттйин

айлат ёх верәт әхтйин кәщә ләңкәр хә Андрей Платонов, Увас мир па Дальний Восток оса тәхи ләңкәр не Нина Вейсалопа па па әмәщ хуятәт вўщә ясәңәт па мосты партупсәт айлат ёха лупсәт.

Округ кәщә не **Наталья**

Комарова щиты ясәңәл оңитсәлэ: «Шеңк йм, хуты нын лэщәтум йилуп верәт па нумсәт тәта вантты рәхл. Вантэ, тәта лэщәтум верәт рәт мўвн йм вәлупсы пәта тәп унтас па елды тәс вәтты щир әт мәләт. Итәх верәт оләңән ма вәлем, щит – Иркутской мўв эвәлт юхтум айлат хә Семён Запевалин «Этнополис» лэщәтум вер, Ямал мўвн вәдты айлат не Наталия Аркелова «По-

лярный самовар» немуп ёмәңхәтл» әмәщ вер, Хон Петра вош эвәлт юхтум Андрей Кузнецов «Кладовая Севера» вер, Югра мўвн вәдты нумсәң хуятэв Александр Усманов «Вўды лавәдты кеши «Дрон» немуп нётты ут» па па арсыр әмәщ па мосты йилуп верәт оләңән тәта уша верлўв».

Округ дума 32-мит мирхот

Ай тэхет потты тылдьащ 16-мит хатлән Ёмвошн округ дума 32-мит мирхот версы. Депутатат мосты верят нух вантсат па поступсат вусат.

Дума мирхотн Общественной палата тахия ханнехуятат пириыйт. Мосл лупты, хуты дума эвалт 15 хуят пириты рэхл. Сыры олатн округ дума мирхотн шимаш вер ан тасы, ин федеральной поступсы ширн депутатат ищи Общественной палата тахия ханнехуятат пириты питлдат. Там пүш шив иса 53 хуят непек масат, дума мирхотн мет апран па рэпатаян 15 ханнехэ пирисы.

Щалта округ дума хуятат хот войт тайты олаңан поступсы нух вантсат. 2018-мит одн Россия мўв луваттын хот войт тайты олаңан поступсы вусы. Ин там непек хўват ши па́та округ дума ёх мосты поступсат вўты питлдат. Округ правительства хуятат па ши верат ахтын арсыр шират лэщатлдат.

Ищиты депутатат вэндтыйлты верат олаңан поступсы вусат. Щата кәши-мәшәң нявремат олаңан путәр мәнл, мәта хуятат интернат тәхетн вәлдәт па вэндтыйлдат. Сыры олатн ши нявремат государственной вухат унтасн тәп лапәтсийт, ин па иса вэндтыйлты па щата вәлты па́та мосты пурмасатн мәты питдыйт.

Округ дума мирхотн налог вухат сухуптаты олаңан поступсы нух вантсы. Щит кәшаң-мәшәң няврем тайты хуятат и 250 әрүп машина па́та налог вух сухуптаты ан питлдат. Ищиты газ муй па электричества ширн яңхты машинойт па́та сухуптаты налог вух 20 процента ая версы, ай тухлән хопн яңхты па́та налог яң арата ая йис. Щалта ши тәхет, мәта

Интернет-эвалт вўтомхур

утат концессионной ширн ашколайт, пәльничайт, культура па спорт тәхет омәсләт, пурмасат па́та налог вухат сухуптаты ищи ан питлдат.

Тәп ши тәхет па́та, хута па хон мўв эвалт рәпитты хуятат вўлдәт, налог вух аршәка йил.

Елды депутатат хә-ләнәтсәт, муй ширн 2018-мит одн Ёмвош округн федеральной налоговой служба па общественной палата

тәхенән рәпитсәһән. Налогат әкәтты верат олаңан ши та́хи кәща не О.А. Литова ай тәс. Общественной палата рәпата олаңан И.И. Максимова путәр-тәс. Ши юпийн мир лавәлман тайты округ департамент та́хи кәща хә А.Н. Некрасов ай павтәс, муй ширн 2018-мит одн тўт хәрәтты верат артадәсийт. Иса округевн 336 тўт хәрәтты рәпата та́хи вәл.

Надежда ВАХ

Айлат ёх служитты мәнлдат

Ай тәхет потты тылдьащ 1-мит хатл вўш эвалт Югра мўевн айлат пухат армияя тәты олнитсийт. Ши олаңан ай тәхет потты тылдьащ 16-мит хатлән мирхотн ясаң мәнәс. Айкедәт әкәтты ёх елпийн военкомат хуши рәпитты хәйт Рустам Абдрашитов, Евгений Юровских, Джангар Мутаев па Венер Юнусов путәртсәт.

Там сўсн Югра мўевн нивәлкем шурәс айлат пух военкомата вохды, тәп дыв эвалтәда 1700-кем айлат хә армияя мәнл. Ар ханнехә хәщ-дәт, ләдн вэндтыйлты етшуптаты, итәхәт мәшәһәт, щит па́та армияя ан вўдыйт.

Мирхотн уша версум, ши хуятат, хуйтат служитты мәнты ан ләңхаләт, хәнәтыйлдат, дыв кәтсәт шурәс шойт арат

наклат вухн пундыйт. Вух ан сухуптәдәт ки, дыв касна хота кәт ол мәра омәсдыйт. Ши юпийн армияя мәнлдат.

Мосл лупты, там тылдьащ 22-мит хатлән Югра мўевн эвалт айлат пухат Московской область сухопутной войска тахия армияя тәдыйт. Ши тумпи там пўш воздушно-десантной, военно-морской, военно-косми-

Л. Курьева верум хур

Айлат пухат армияя вўдыйт. Пыть-Ях вош, 2014-мит ол

ческой войскайт па президентской полк хуши служитты питлдат.

Айлат ёх контракт ширн служитты шир ищи тайлдат. Лыв кәт ол мәра армияя вўдыйт, ши тумпи дыв

пириты питлдат, мәта тахия служитты мәнты. Щалта тылдьащ вухн сухуптәдыйт, щит 35-кем шурәс шойт вух. Ши тумпи ши ёх вәлты хотәтн мәдыйт.

Надежда РАГИМОВА

Шуши мир вәлүпсы кеша поступсәт

Тәм ванән Россия мўв арсыр мир верәт әхтыйн вән мирхот Ёмвошн вәс. Ши хәтләтн арсыр вән кәщайт увәс шуши әх вәлүпсы елды давадман тайты олаңән путәртсәт.

Ар мир әкмум хотн государственной дума хуща арсыр мир верәт тәты комитет кәща ики **Ильдар Гильмутдинов** ай павтәс:

– Мет ям ши, мўн Югра мўвн вәйтантсүв. Вантә, иса Россия мўв луваттыйн тәта мет ар поступсы хәнтәт, вухалят па юрнәт вәлүпсы елды тәты щира вәд. Ши тумпи тәм мўвн увәс мир кеша тәса Федеральной поступсәт рәпитләт.

Югра мўв кәща ими **Наталья Комарова** лупәс:

– Елды шуши мир йис вәлүпсәдн вәдты кеша Ёмвош округн немасыя поступсәт вәдләт. Тәп ши кўтн вәнт шушийн вўды давадман, вой-хўд

ведпәслуман вәдты әх даварт суртәт тайләт. Тәм йис мир вәлүпсы кенәшәк йиты кеша Югра мўвн арсыр нәтупсы вухәт вәнт кәртәтн вәдты хуятәт кеша вәдләт. Мет тәса поступсәт хўват шуши хәннәхәйта унтас верлўв. Щирн ар нўша мўң тўңматты пәклўв. Итәх поступсәт па ямәшәк рәпиттәд кеша тәса ләщәтты мосл. Ши тумпи йилпа сырсыр верәт нух вантты рәхл. Вән нўша – щит ләщәтты непек, хута хәншман вәдты питл, муйсәр увәс хәннәхә нәң. Щәдта хулыева хән-тәта, вухалят па юрнәта ищирн нәтупсәт ләщәтты верәт әхтыйн рәпитты мосл. И нўша – щит рәт мўвладн вўды давадман, вой-хўд ведпәслуман вәдты хуятәта мўв вуй нух талты әх тўтәң хопәт, моторәт па буранәт мәдәт, тәп ши ут эвәлт дыве-ла налог вух сухуптәты мосл. Тәмәш суртәт мосл ймсыева нух вантты па тәса ләщәтты. Ши тумпи хәнты ясәң әхтыйн поступсы щирн и алфавита питты мосл.

Югра мўв дума кәща ики **Борис Хохряков** ай тәс:

– Тарнәң йис вўш эвәлт тәм мўвн хәнтәт, вухалят па юрнәт вәдләт. Ин иса йха 30 шурәс арат шуши хуят Югра мўвн вәд. Тәм мир яма йис вәлүпсы щирн елды вәдтәд кеша Ёмвош округ правительствата па депутат әх ар рәпата ләщәтләт. Ши тумпи Югра мўв мет вудаң Устав немуп поступсийн шуши мир вәлүпсы давадман тайты вер хәншман вәд. Иса мўң

мўвев дума хуща 55 мултас поступсийн шуши әх унтас верәт хәншман вәдләт. Щәдта немасыя хәнтәт, вухалят па юрнәт вәлүпсы верәт әхтыйн поступсәт рәпитләт. Ищипа, иса Россия луваттыйн факторияйт, ёмәң тәхет, рәт ясәң, общинайт па па верәт олаңән поступсәт әнтәмәт. Юхи хәшум кәт ол мәр Ёмвош округ дума хуща шуши мир вәлүпсы суртәт хойты щирн па 14 йилуп поступсы вўсүв.

Елды Россия мўв государственной дума депутат ики **Григорий Ледков** лупәс:

– Мет ям щит Югра мўвн немасыя хәнтәт, вухалят па юрнәт кеша шуши мир ассамблея депутатәт рәпитләт. Мосл лупты, щимәш тәхи

Россия мўв луваттыйн па немәлт тәхийн әнтәм. Ши пәта па увәс хуятәт вәдты мўвәтн итәмәш тәхет ләщәтты мосл. Щәдта тәм ванән государственной дума хуща олаң лўнтупсийн нух вантсәв непек, муй вўрн увәс мир и реестр непек нух хәншты. Тәм поступсы ол худаты вәнта государственной думайн ши поступсы рәпитты кеша вўды.

Ёмвош округ «Югра дылнуптәты» тәхи кәща **Людмила Алфёрова** ястәс:

– Хўд ведпәсләты верәт ям ләдн округәт хуща нух ат вантлайт па хўд вәдты есәдты непекәт кашәң регион хуща мира ат катлуптәдыйт. Вантә, арсыр мўвәтн хўд катәдты нәпәкәт ән тайсәт. Щиты Югра мўв шуши хуятәт сурәх, сорт, семхўд такды хәшсәт. Вантә, мосәс юхан хуймўм пурәйн хўд вәдпәсләты есәдты непекәт әх кеша ләщәтты.

**Ульяна
ДАНИЛО**

Россия мўвтел, мир вән мирхот

«Дмитровские рожечники» немпи рўщ мир нарас сыйт юнтты тәхи ёх

Валентина Швецова (Ерныхова) па Фаина Иштимирова вандтупсы лэщәтсәңән

Васы мәнты тыләщ 7-10-мит хәтләтн Ёмвошн Россия мўвтел, мир вән мирхот вәс.

Мет сыры 7-мит хәтләтн государственной дума арсыр мир верәт тәты комитет ёх увәс мир вәлупсы тўңматты олаңән мирхот верәнтәс.

8-митн увәс мир нывремәт ариты, якты па па верәта вәндтйылты хотн Россия мўвтел, мир вән мирхот пўншысы. Тәта Россия мўв мирәт вәлупсы олаңән путәр мәнәс. Щи юпийн айкеләт әкәтты ёх Россия президент кәща дәңкәр хотн рәпитты хә **Магомедсалам Магомедов**, Россия мўв арсыр мир верәт тәты тәхи кәща **Игорь Баринов** па округ кәща не **Наталья Комарова** эвәлт арсыр верәт олаңән иньщәссәт.

М. Магомедов лупәс, хуты тәм ванән Россия мўв мир иньщәссы, муй щирн мўң мирев кўтәдн вәд. Уша йис, 80 процент арат хуятәт лупсәт, хуты мўң мўвевн мирәт кўтәдн йама па ләхсәна вәдләт. «Югра мўвн арсыр мирәт ләхсәна вәдләт, щит пәта вән пәмәщипа округ кәща не Н. Комарова лупты мост», – М. Магомедов лупәс. Н. Комарова юхды ай тәс, хуты тәняд округевн арсыр мирәт кўтәдн йама вәдты пәта немасыя поступсы хәншысы. Тәм одн поступсы вўсы, мәта ут хўват арсыр ёмәңхәтләт, вандтупсәт па па утәт ләщәтлйит. И. Ба-

ринов лупәс, Россия мўвевн арсыр мирәт кўтәдн йама вәдты щира немасыя государственной поступсы вәд. «Щит эвәлт мўң тәхев ёх арсыр рәпатәйт тәдләт», – лупәс И. Баринов.

Щи юпийн кәщайт оса тәхет ёх вандтупсәт вәнтсәт.

Әхәт Ёмвошевн арсыр тәхетн вандтупсәт, мирхотәт, вәндтәты хәрәт рәпитсәт. И тәхийн мойң хуятәт шуши мир юнтупсәт верты вәндтйылсәт. Хәнты хә **Николай Тасьманов** хәнты юнтупсәт верты вәндтәс.

Уша йис, хуйтат «Югра мўвев сорни немәт» кәсупсийн нух питсәт. Щит йама рәпитты па округев пәта унтас тәты ёх. Уша йис, хуты арсыр

мирәт кўтн шуши хуятәт ищи нух питсәт. Щит Корлики кәртән Вах юхан хонәңән вәдты хәнты мир культура тәты не, «Ворант нынәт» («Вәнт не»), «Истоки» немпи ариты-якты тәхәңән тәйты ими Антонина Исаева; «Ай Ләв» немпи мўв-йиңк ләвәдты тәхийн рәпитум хә, «Суеват пауль» немпи вухаль мир йис кәрт пәта ар хот омсум хуят, Югорск вошн вухаль мир ёмәңхәтләт тәты хә Павел Дунаев; Сәрханл вошн «Катра Сәрханл» немпи йис пурмәсәт ләвәдты хотн вухаль мир культура тәты не Марина Самсонова. Щи тумпи тәм кәсупсийн Касум кәртән ар ол нывремәт вәндтум, йис вәлупсы дерамтты ими Евдокия

«Ёшлўв йаха кәтәдлўв, ләхсәт!» кәсупсийн нух питум ёх

Мария Мобдикова па
Светлана Вокуева

Тимофей Молданов ханты
вэлупсы олаңан путартал

Любовь Карнаухова па
Султан Халжигитов

Истомина «сорни нем» холумтас. «Нын ишки Югра мўва́на арысыр мират вэлты па рэпитты юхтыйлдат. Дыв күтэлн дэхса́на вэлдат. Нын хуцана ар мосты вер дэщатлы, щирн нын эвэлтана Россия па мўва́т ёх вэндтыйлдат», – лупас Россия мўв мират Ассамблея кэща длаңкар хэ **Назиржон Абдуганиев**.

Ищиты «Этнотуризм: от традиций к трендам» немпи вэндтаты хэр вэс. Щата акмум мир ай тэсат, муй щирн дыв мойң ёх ай кэртата, вўт кэртата тэтылдат.

9-мит хатлдан арысыр мират айкелат акатты тахи кэща не **Маргарита Лянге** айт ханшты хуятат вэндтас, муй щирн шуши мир вэлупсы олаңан ханшты мост.

Етн «Югра» немпи айкелат акатты тахийн щи вэн мирхот тэты ёх пида вэйтантапсы вэс. Дыв лупсат, хуты тамаш вэн мирхот Москва хон вош вэн кэщайт оса тахет кэщайт пида инумасн рэпитлдат. Москва хон вошн вэлты арысыр мир верат тэты департамент кэща не **Татьяна Вагина** ястас: «Там мирхотн мўң уша версўв, муйсар ям верат нын хуцана вердыйт арысыр мират күтэлн яма па дэхса́на вэлты пата. Елды ищи-

маш верат Россия па мўва́т хуца дэщатты питдыйт». Россия мўв арысыр мир верат тэты тахи кэща длаңкар хэ **Владимир Зорин** лупас, там вэн мирхотн ипўляң арысыр мират күтэлн вэлты верат тэты 40 хуят вэс. Арысыр мират айкелат акатты тахи кэща не Маргарита Лянге путартас, мўң Югра мўвевн антэ тэп мўв илпи питы вуй вўты рэхл, тата шеңк хураман мўвн рўтыщаты па шуши мир вэлупсы олаңан уша верты рэхл. Лўв мўң «Ханты ясаң» па «Луима сэрипос» немпи газетайна́лўв олаңан щиты лупас: «Интам дыв йилуп щирн рэпитты па эмаш путрат ханшты питсат».

Ма Россия мўв мират ассамблея кэща длаңкар хэ Назиржон Абдуганиев эвэлт Увас мир реестр поступсы олаңан иньщассум. Юхды лўв лупас, там вер кат ол дэщатты питлы, щи ут увас шуши мират пата вэн унтас тэл. Ямал мўвн щимаш вер дэщатсы.

Васы манты тылащ 10-мит хатлдан Россия мўвтел мир форум сухнум пурайн В. Зорин лупас: «Мўң – Россия мўв ханнехуятат – там вэн мирхотн хэлум хатл мар арысыр тахетн рэпитсўв па ванлтасўв, муй щирн кашаң мир хуятат дыв

ЩИ ВЕР ОЛАҢАН ПУТАРТЛАТ

Красноярск вош оса тахийн рэпитты **Султан Халжигитов** па **Любовь Карнаухова**:

– Мин айлат ёх пата дэщатум тахетн рэпитсумн. Щи тумпи уша версумн, муй щирн СНГ мўва́т эвэлт рэпитты щира юхтум мир мўң Россия мўвевн вэлдат.

Там вэн мирхот эманхатл хурпи вэс. Тата шеңк эмаш рэпатыйт дэщатман вэсат, вэн кэщайт ал ёх пида арысыр верат олаңан путартсат. Щимаш мирхотат шеңк мостат.

Эмвош – шеңк хураман вош, европейской вош иты, систам далты рўв. Тамхатл мин шэшсумн па нэмассумн: «Эмвош мўң мўвев хурпи». Шеңк длаңхалум, дэлн иса Россия мўвев вошат Эмвош хуракуп ат вэсат.

Ненецкой автономной округ Андег кэрт эвэлт **Мария Мобдикова, Светлана Вокуева**:

– Мин там ванан «Егар тасей» («Ариты самат») ариты тахи дэщатсумн, «Эшлўв яха каталдлўв!» немпи кэсупсы олаңан уша версумн, вохты непек китсумн. Шеңк аматсумн, хэн мин тыв вохсыйман па мин тата нух питсумн. Там вэн эманхатл шеңк мостас.

Удмуртия мўв Карамас-Пельга кэрт эвэлт **«Инвожо»** немпи ариты тахи ёх:

– Мўцева шеңк эмаш ханты па вухаль рэт мирнан мўва мойна юхтыйлты па мўң ясцевн арлўв ариты. Эмвош – щи мурта хураман вошие. Мўцева там вэн эманхатл шеңк мостас.

мўвладн йис вэлупсы елды тэлдат, муйсар нўшайт тўнматлат».

Там вэн мирхот пурайн вошат, кэртат кэщайт кўтн кэсупсы дэщатман вэс, муй щирн дыв хуцела арысыр мират дэхса́на вэлты па рэпитты пата эмаш верат вердат. Щи касты верн Нижневартоск вош кэща хэ **Василий**

Тихонов нух питас.

Щи юпийн «Эшлўв яха каталдлўв, дэхсат!» немпи Россия мўвтел мират якты-ариты кэсупсы вэс. Тамхатл вошаң па мойң мир елпийн кэсупсыйн нух питум ёх дыв мирдал якат яксат, арат арисат.

Людмила ГУРЬЕВА

Ваньщават кэрт вэлупсы олаңан

Льпāt тылāшн Нуви сāнхум район Ваньщавāt кэрт кэщая Илья Николаевич Тимошков йис. Ма лўв пилāда путāртсум, хэн лўв олаң хātлāн рэпитты питāс. Лўв ай пура олдад вўш эвāлт кашāн лўн пурайн кэрта аңкаңкел хущи рўтыщāты юхтылāс. Тāм ванāн кэртāн хуятātн кэщая пирисы.

Илья Тимошков Московской область Одинцово вошн 1982-мит олн сема питāс. Аңкел – хāнты не Светлана Ильинична Тимошкова (Юмина) – Ваньщавāt кэртāн ен-мāс, аңкел-ащел – Анна Григорьевна па Илья Николаевич Юминāн. Илья Тимошков āшкола етшуптумад юпийн Москва вошн Бауманской университетн физкультурной тāхийн вэндтылāс, тэп щит āн етшуптāслэ, имел па нявремāд пида Ёмвоша касāдсāt. Щāта Илья Николаевич арсыр тāхетн рэпитāс. Щāлта Ваньщавāt кэрта касāдты нумāсн юхātсы. Лўв ши кэрта иса пурайн сāmāдн талды, вантэ, ай пураядн лўн мār щāта рўтыщāс, Асн хўл велпāслāс. Щит мет ям хātлāт лўв пātэла.

Илья Николаевич мāнема путāртс, муй иты рэпатайл олнйтлāс:

– Ма олнāдн иса не-пекāt яма вантлум. Хāн-нехāйт пида путāртты питлум, уша павātлум, муйсār нўшайт тāйлāт. Ас потты тылāшн кэртāн мир пида мирхот верлум. Ма нэмāслум, олнāдн тэт хэрātты тāхи вэнты ям эш верлўв. Щит ай кевātн пāрнāлты мосл, лāдн тўт хэрātты машина яма яңхты ат веритāс. Ин непекāн хāншман, хуты нāд хуят рэпата такды тāта вэл. Ма щиремн, аршāк хуят āн рэпитл, ма лыв

пилēда вāйтантийдты питлум. Па кэртāн верāt олāнāн елды уша павātты питлум.

Тāм айлат хэ вэн-ты 2013-мит ол тэнлуп тылāш вўш эвāлт Ваньщавāt кэрт кэщая Анна Валерьевна Кондина вэс. Ма лўв пилāда ищи путāртсум, лўв путāртāс, муй иты кэртāн вэлты хот мāты верāt мāнлāt:

– Тāта ин вевтам хотātн вэлты хуятāта йилуп хот мāты щира хэлум семья непека хāншман вэл, тэп ши про-грамма ин āн рэпитл. Социальной хот омāсты щира немхуят вохты не-пек āн хāншāl. Ма лывела луплум, муйсār не-пекāt āкātты мосл. Тэп ши вер пāта лывела прописка тāйты мосл. Щит верты āн веритлāт, вэлты хотлāд пāта мосты не-пекāt āн тāйлāт. Щит пāта тāта ши нўша вэл. Вэлты хотлāд пāта мосты не-пекāt верты āн

И.Н. Тимошков

Н. Рагимова верлум хурāн

лāнхалāt. Лывела вет шурāс мосл, лāдн щитāt верты олнйтты. Тāм ванāн Максим па Наталья Молдановāн вэлты хот вохты щира мосты не-пекāt āкātсāнāн, лын нāд няврем тāйлāнāн. Ин лывела тāта йилуп хот омāсды. Ма кэщая вэлты мāремн кэртāн нāд хот омāссы. Нявремāt вэндтāты эх ин иса вэлты хотāt тāйлāт.

Ма 2016-мит олн ищи Анна Валерьевна пида путāртсум, ши пурайн Ваньщавāt кэртāн 264 хāннехэ вэс, āшколайн 33 няврем вэндтылāс, интāм кэртāн 196 хуят вэл, āшколая 19 няврем яңхāl. Хэлум ол мār ши арат хāннехэя шимла йис, ар хуятāt Ёмвоша, Нуви сāнхум воша муй па Нягань воша касāдсāt, хотāt лэтты щира

нётупсы вухātн мāсыйт па щāта йилуп хотāt лэтсāt. Анна Валерьевна лупāс, интāм котельной хотн хэт хуят рэпитл, тўт хэрātты тāхийн – вет хуят, нуви тўт мāты хотн – хэт хуят, пāлньицайн – кāt хуят, кўлупн – и хуят, киникайт лўнātты хотн – и хуят, пещтāйн – кāt хуят, интернет верты тāхийн – и хуят, ши тумпи āшколайн па нявремāt хātл мār лавālты хотн хāннехāйт рэпитлāt. Па рэпитты тāхи кэртāн āнтэм. Тāта кāt лапка рэпитл, кэщая щāта лыв саттела вер тāйты хуятāн вэл-лāнāн.

Хэн ма кэртāн енумсум, щит 1980-1990-мит олātн, ши кэртāн ар хуят вэс, ар хуят колхозн рэпитсāt, āшколайн соткем хуят вэндтылāс. Пирāщ хуятāt āнтэма йилāt, айлат хуятāt нумсāн не-пекāt ёша павātлāt па кэртэла āн керлālāt. Щирн щиты тывāl. Ма нэмāслум, ши нўша āнтэ тэп Ваньщавāt кэртāн вэл, округвн па ай кэртātн ищи мир шимла йил.

Ма лāнхалум кэр-тāн хуятāта ям яснāt лупты, уяна, тāла-на, яма ат вэллāt. Кэртāн мир вэлупсы кашāн хātлāн яма ат йил.

Надежда
РАГИМОВА

Ваньщавāt кэртāн йилуп хот омāсды

Стихат ханшты мокша мир не

Йис пурайт вўш эвэлт кашаң мир кўтн араң-путраң ёх вәлдәт, мәта хуятәт рәт мўвел па мирел олаңаң әмәш путрәт путәртләт, стихат ханшләт па моньшәт моньшләт. Финно-уграт хәтләт вўраңаң ләңхалум мокша мир араң-путраң не олаңаң ханшты. Лўв немл Раиса Орлова. Тәм ими рәт ясаңаң па рўш щирн тәса стихат ханшты хошл. Лўв пиләла ма Сәрханл вошн вәтаңа йисум, хән лўв щив вәйтантупсыя юхтыләс.

Раиса Константиновна Мордовия рәт мўвл, щәта вәлты хәннехуятәт сәмл вўшәлн тайләлэ па ши олаңаң хурамәң па әмәш стихат ханшәл. Лўв сема питәс Старо-шайговской районән Сарга кәртән. Аңкел-ащел иса кәртән вәсәңаң па колхосн рәпитсәңаң. Лўв мокша мир вәлупсы щирн енмәлсы. Мосл лупты, хути Мордовия мўвн мокша па эрзя шуши мирәң вәлдәңаң. Тәм вәнты имет эвиләл пәта йис ёрнасәт ёнт-ләт, севум вейт тыйләт па хурамәң пурмәсәт верләт. Дыв йис верләл, путәрләл ищи әнт юремәлләл. Мордовской мўвн ар йис путәр вәл. «Масторава» немпи непекн мокшанской па эрзянской йис путрәт ханшман вәлдәт. Щит Александр Маркович Шаронов арәт, моньшәт, йис путрәт ийха әктәс па 1994-мит одн непек есләс.

Раиса Константиновна ашкола юпийн Н.П. Огарева немпи Мордовской университетн вәндтыләс. Щит етшуп-тәслә па Саргинской сельской советн кәща неңа вәс, щәлта ашколайн нявремәт вәнд-туман рәпитәс. Ин лўв 16 мулдас ол Саранск вошн «Мокша» немпи газетайн стихат ханшты па есәлты тәхийн рәпитл. Рәпатайл мосман тайләлэ.

— Тәта йм хуятәт рә-

питләт, немхуят йира парты ән рәхл, худыева мосләт. Рәпата верел шеңк тәса ләшәтләл. Хәтл мәр мўң ар щос рәпатайн вәлдүв. Щит пәта дыв мәнема нюр кимит хоттел ёх, — лупәс Раиса Орлова.

Стихат ханшты лўв ашколайн вәндтыйлты пурайн олңитсәлэ. Мет олаң стихәл хурамәң одьпәт олаңаң ханш-сәлэ. 1980-мит оләтн ханшум утләл арсыр газетайт хущи есәлты питсыйт. Ин стихдал пила нивл киника етәс. Ши тумпи щитәт па арсыр киникайт хущи ханшман вәлдәт. Щит «В саду моих мечтаний» (рўш ясаңаң), «От Югры до Балатона» (финской ясаңаң), «Пизелонь каштаз» (мадьяр щирн), «Жаркая ночь» (эстонской ясаңаң), «Черемуховая речка» па «Валда вет» (сәран ясаңаң), «Кривостян штатол» (сәран, удмуртской, марийской па мордовской-мокша ясаңаң). Лўв стихдал 2017-мит одн «Антология поэзии народов России» киникайн етсәт. Итәх ханшум утләл эвәлт арәт версыйт па аридыйт. 2006-мит одн «Пизелонь каштаз» («Пәщәр юх хурамәң севум щўңк») арәт пила диск етәс.

— Ма ләңхалум, ләлн ма стихдам хурамәңәт ат вәсәт. Ләлн лўңәтты хуятн ат шиваләсыйт па мосман ат тайсыйт.

Р.К. Орлова

Н. Вак верум хур

Сарга кәрт

Интернет-эвәлт вўюм хур

Кашаң хуят стих ханшты пурайн, муй сәмәлн тайл, лўв щирл, сәшл, лўв нумәслад щив ханшәл. Поэта тәмхәтл лавәрт вәлты. Лўв еша па нумсәт тайл, па щирн вәл, — путәртәл Раиса Константиновна.

Раиса Орлова Мордовия мўв вулаң поэт не, Россия мўв писателят тәхия луңман вәл. Арсыр литературной премияйт лауреата йовән-

тәс. Финно-угорской мўвәтн лўв йма вәйтлы. Лўв сема питум рәт мўвл, рәт ясәл, рәт мирл йис щирәт мосман тайләлэ па ши олаңаң тәса па хурамәна ханшәл. Тәлаң еш, тәлаң кўр лўвела. Елды ищиты әмәш стихат ат тывләт па рәт мўвл хущи мир уяңа па пищәна ат вәлдәт.

Надежда ВАХ

Увас мир айлат ёх актәцийлсәт

✎ Елды путәр.
Олаң лопәсн
олңитуман вәл.

Елды округ кәшә не Наталья Комарова лупәс, хуты мәнум олң Югра мўевн «IT-стойбище» немпи вер ләшәтсы. Щит унтасн кәртәң нявремәт әнтә тәп вәндтәйлдәт, интернет унтасн мосты непекәт «Госуслуги» портал мухты ләшәтты веритләт. 2021-мит ол вәнты 22 вәнт шушийн «IT-стойбище» немпи ут омәсды.

Хәт хәтл мәр аләң саты эвәлт пәтлам ат вәнты Увас мўв па Дальний Восток эвәлт актәшум 150 мултас айлат ёх па вән вошәт эвәлт юхтум хуятәт вәндтәты Ёмвош «Югра-Экспо» вән вәндтәты хәрн рәпитсәт.

«Российский Север» немпи айлат ёх V-мит мирхот пўншум юпийн актәшум неңәт па хәйт пәта арсыр вәндтәты хәрәт ләшәтсыйт.

Мет апрәңа Увас мўв па Дальний Восток айлат ёх грант нәтупсы вух ёша павәтты щира вәндтәты вера мәнсәт.

Арталәты хуятәт тәта эвет па пухәт хәншум

вохты непекәт яма нух вантсәт па путәртсәт, муйсәр утәт па тўңматты мосл, мосәң, па щирн щитәт хәншты, ләлң әхәт хәтәлң ләшәтум вухәң кәсупсыйн нух питты.

Щи тумпийн арсыр мўвәң айлат ёх хуца Югра мўв губернатор ләңкәр хә **Всеволод Кольцов** юхтылдәс. Айлат ёх яснәт щирн, тәм вәйтантупсыйн вәшкат путәр тывәс. Вантә, дыв иса верәт олаңәң кәшә эвәлт иньшәсты веритсәт па нумса пунсәт, кашәң хәннехә лўв сәмәң верн вәл, щи вер елды тәты мосл. Агум, хән итәх пурайн сәмәң вер киньшә тәп вухәң мойлупсәт кәңшлўв. Щиты сәмәң вер ән тывл.

Вәндтәты хәрәт тумпийн арсыр мўвәт эвәлт юхтум мойң айлат ёх хурамәң вәндтупсәт ләшәтсәт. Йис, хурамәң пурмәсәт пәда вәнтман арсыр мирәт пида вәтаңа йиты рәхәс. Вәндтупсы вәнтман и айлат хә шиваләсум. **Руслан Шакиров** Челябинской мўв Аргаяшской районән вәл. Интәм Казань вошн вәндтәйл. Лапәт ол вәнты башкирской ясәң яма тайс, интәм

иса юремәслә. Щит пәта ләңхал, ләлң Челябинской мўв ашколайт хуши башкирской ясәң па культура верәт урок иты ат тәсы. Щи пурайн тәта вәлты башкирәт рәт верәт ләрамтты па рәт ясәң шавиман елды тәты питләт.

Югра мўв дума кәшә ләңкәр хә, шуши мир верәт вәнтман тайты Ассамблея тәхи кәшә **Еремей Айпин** ищи айлат ёх пида вәйтантылдәс. Лўв щиты лупәс: «Мәнум олң мўң комсомол айлат ёх вер ләшәтум пура вўш эвәлт 100 ол вән ёмәңхәтл постәсўв. Мәнем әмәш, интәм айлат ёхлўв верәт федеральной тәхи кәшәйтн вәнтман тай-

лдыйт. Мет сырыя кәтра щирн ай кәртәтн вәлты айлат ёх нўшайт тўңматты мосл. Щи пурайн кашәң кәртәтн немасыя комсомольской тәхет рәпитсәт. Тәм вәлупсыйн ищиты айлат эвет-пухәт вәлупсы вәнтман тайты мосл, тәп щи пурайн елды вәлупсыйн дыв мосты рәпитты тәхет пириты питләт».

Па хәтл «Иса шуши мир яснәт ол» немн пунсы. Аләң саты шуши айлат ёх нумсәң хәра әкәтсыйт. Шуши мир рәт яснәт ләрамтты верәт олаңәң путәртты щира Ёмвош округ эвәлт Москва вошн Россия мўв арсыр мир верәт тәты тәхийн рәпитты

хә **Сергей Тимошков**, «Россия мұвев мират Ассамблея» кәшә ләңкәр хуят **Гульвайра Куценко**, Увас мұв па Дальний Восток Ассоциация кәшә ләңкәр не **Нина Вейсалова**, Россия мұвн вәлты кашаң хәннхә лұңатты па непека нух хәншты немасыя федеральной статистика хушә рәпитты кәшә не **Галина Шевердова**, «Югра лыднуптаты» оса тахи кәшә **Людмила Алфёрова** па «Хәтл» немуп Ас-угорской театр хушә шуши мир якәт ләшәтты хәннхә **Фаина Иштимирова** вохсыйт.

Актәшум кәшәйт рәт яснәт дерамтты па елды тәты ширәт олаңан айлат әх пида путәртсәт. Шуши мирлұв елды йм вәлупсы пәта ар поступсәт рәпитләт, рәт яснәт шавиты па вәндтәты кеши иши ар вер верды. Вәлупсы елды мәнл. Россия мұв луваттыйн 193 мир вәл, дыв 270 ясәңан путәртләт. Шуши мирлұв вәлупсы иши пасыра йис, дыв йилуп нұшайт тайләт, ширн сырыя хәншум поступсәт йилпатты мосл. Ши тумпи путәртсы, хуты рәт ясәң лавәлман тайты ләңхәлұв ки, әңки ясәңан путәртты, нәмәсты па вәндтәты – мет сырыя юдн рәтәт пида рәт ясәң шавиман тайты мосл. Вантә, кұш арсыр поступсәт вұдыйт, кұш вухәң нәтупсәт мәдыйт, әрн ясәң вәндтәты немхуят парты ширәнтәм.

Шәдта айлат әх иньшәссыйт, муй ширн нявремәт рәт ясәңа ванемәты? Итәх айлат әх лупсәт, хуты ашкола етшәты пурайн рәт ясәң вәты эвета па пухәта немасыя балләт мәты, ши пурайн лыведа кеншәк сәма рәхты тахия

елды вәндтәты мәнты. Ши тумпи рәт ясәң па литература вера вәндтәты урокәт экзамең ширн мәты. Мосәң, ши пурайн аршәк айлат әх нявремәт рәт ясәңа вәндтәты хуята йиты ләңхал.

Нумсәң вәндтәты хәрәт тумпийн әмәш вәйтантупсәт версыйт. Шиты Увас мұв па Дальний Восток айлат әх пида Югра мұв вәтаң хә, вухаль мир боксёр, Ёмвошәң округ депутат хә **Руслан Проводников** вәйтантылсә. Әл хуятәт хоттелд әх хуши сема питум вулаң әрашты хәннхә шиты яснәт оңитәс: «*Ма иса ай пурайт вұш эвәлт арсыр вошәң нявремәт пида кұлашсум. Хәң па и пұш бокс тахия юхәтсум, ши пура вұш эвәлт әрашты вер сәмәңа тайты питсум. Шит пәта кашәң шосн арсыр боксёр верәта тўңширәңа вәндтыйлсум па иса юремәсем, хуты сыры олаңн ма луваттем нявремәт пида кұлашты питсум. Бокс вер ма елды мосман тайсем па шит пәта шәта хәшсум. Шит пәта ләңхалум лупты, кұш, нәң вән кәшә, кұш вулаң әрашты хә, иса пурайн нәмты мосл, мет олаң нәң – хәннхә! Вещката, мир педа сәмәңа па дәхсәңа вәлупсы хұват мәнты мосл. Кашәң хәннхә лұв вәлупсәд ширәдн вәл. Вева йитыйн мет така мәнаты!*». Вәйтантупсы шикұш етшәс, тәп айлат әх лұвел есәлты ән ләңхәсәт. Кәтлем шос вухаль хә пида хур вусәт, мойлупсәт мойләсәт па әл ширн путәртсәт.

«Российский Север» айлат әх мирхота государственной федеральной статистика тахи кәшә ләңкәр не **Галина Шевердова** юх-

Вәндтәты хәрн

тылсә. Лұв айкел тәс, муй иты 2020-мит олн Россия мұв луваттыйн мир нух лұңәтлайт. Уша йис, Россия мұвн мет олаң пұш хулыева хәннхәйт 1897-мит олн нух лұңәтсайт. Шиты 2020-мит олн кәтхушьяңмит пұш мир нух хәншлайт. Ши тумпи мет олаң пұш интернет унтасн мир лұңәтты питлуйт. Россия мұвн вәлты кашәң хәннхә немасыя мир лұңәтты непека хәншлы. Ши тумпи государственной услуга немпи ут хұват па многофункциональной тахет мухты нух хәншаньшты рәхл. Шәдта сора па тәса хәннхәйт лұңәтты кешә рәпатнекәт немасыя планшетәт тайты питләт. Тәмәш йилуп интернет верәт унтасн йма Россия мир нух лұңәтлуйт.

Мосл ястәты, Увас мұв па Дальний Восток эвәлт мойңа юхтум айлат әх «Торум Маа» йис пурмәсәт әкәтты па шавиты тахия тәтәдясыйт. Ванлтупсы тумпийн айлат неңәт па хәйт та́та әрашты кәсупсыйн күтәдн кәсәт. Ши олаңан елды хәншлум.

Васы мәнты тылсә 18-мит хәтл айлат әх пәта мет вулаң хәтл вәс. Вантә, дыв хәншум вердал грант вух

нәтупсы әша павәтты кеши арталәты хуята ванлтәсәт. Хәтл мәр арталәты па мойңа юхтум әх 48 арсыр нумсәң па әмәш вер олаңан йма хәдәнтсәт. «Рұш Увас мұв» немпи айлат әх V-мит мирхот тәхәртты пурайн уша йис, мәта хуятәт нух питсәт. Шиты Россия мұв луваттыйн 6 тахи эвәлт 9 йилуп айлат вер 4 830 000 миллион шойт арат вух Увас мұв па Дальний Восток айлат неңәта-пухәта мәсы.

Тәм вән мирхота Ямал мұв эвәлт 20 апрәң хуят юхтылсә. Кәсупсыйн дыв яң вер ванлтәсәт, нәд вер ширн нух питсәт. Йяха лұңәтты ки, дыв верәт елды тәты кеши 1 миллион 930 шурәс шойт нәтупсы вухн мойләсыйт. Шит **Инесса Яунгад**, **Алевтина Тибици**, **Некоча Окотэтто** па **Иван Сандрин** – Ямал мұв айлат әх па **Екатерина Аксаментова** (Иркутской мұв), **Виктория Мишова** (Санкт-Петербург вош), **Фёдор Никитин** (Югра мұв), **Айсылу Тандыянова** (Алтай мұв) па **Жанна Тодышева** (Кемеровской мұв) нух питсәт. Ши олаңан елды па хәншлум.

Ирина САМСОНОВА

Ёмвошн арсыр мир йис пурмәсәт ванлтаты мулсәр вән хәр вәс. Щәта сыр-сыр әмәш утыет вәсәт. Ма ши аня пурмәсәт вантыйлтем эвәлт тәса ханты щирн верум хәншәң йиңәл шуваләсум. Хурамәң еңта утые. Нюлхи юх эвәлт йиңәл верум. Йиңәл алн кәрәш саплуп олум лүк хәнши евтум. Сүмәт нүв хәнши па тармәш йиңәл хұват нюлхи юха хәншум. Ин хәншәң утые овл әм юх кұсыйн верман. Хұв вантлән, ван вантлән, ши кәл, тәс ешуп хуят ши вермәл тәмәш лампа хәншәң йиңәл. Ши эвәлт тәмәш әмәш пурмәс айлат ханты эви Екатерина Спиридонова вермал.

Е. Спиридонова пухңәл пида Амня вошн 2018-мит олн

Вўдәң ёх хотн енмәс

Лўв сәрханл мўвн Угут вошн вәл. Тәм вошн кўлуп хотн 11 ол мәр рәпитәс. Мет олән 2008-мит ол вўш эвәлт йис арәт, путрәт, моньшәт нух хәншты щира вәс. Щәлта юхи хәшум олән лўв моньшәт вер әхтыйн рәпитум тәхел йира вўсы. Ши пәта ин ёх рәпата арталәты неңа вәл. Лўв Сәрханл мўвн тәса ёнтәсты ёх кўтн арсыр кәсупсәтн кәсл. 2017-мит олн лўв ёнтум пурмәсләл Сәрханл районән ванлтәслә.

Арл пеләк ханты мир эвет иты лўв ай телән йинтуп катәлты вәнләс. Екатерина ая вәдмалн әңкел, щәщел пела вантман сора вәнләс ёнтты, тыйты па тунты пида катләсыйлты. Щиты эвие айлтыева ёнтәсты питәс. Лўв әшңәл айн-айн вәнлсәңән пўнән

Е. Спиридонова

сух, тунты пида катләсыйлты.

Екатерина Спиридонова нә-мәлмәслә:

– Ма әңкем Альбина Ильинична, ащем Константин Егорович Вагатовңән, дын ар ол мәр Касум совхозн вўды лавәлман рәпитсәңән. Әңкем яма хошл ёнтәсты, тыйты. Мўң нюки хотн касләсыйлман енумсўв. Әңкем мулты ёнтыйн ма лўв хонңәла ши хәтлтыйлдум. Мет олән пўш юнтты ай акань ёнтсум. Щәлта ёхәт әңкем ёрнәс ваньшәсәс, ма па вән юлдал ёнтсәлам, ин утем пәнтән талсем. Щиты мет олән юлдам ёнтсум. Щәлта әшколая питмеңн олән классән вәнлтыйлмеңн әңкем мәнема сухумн тыйты вер ванлтәс. Ма сәвум вей версум. Ёхәт Света ай апәлнеңем арсыр ёрнасәтн тыйылсем.

Вантә, кашәң хәннехә вәлупсәдн мосты вер тайл. Тәм хуятәв шўкшәты верл мет мосман тайләлә. Лўв Угут мўвн вәлты питмалн Юхан мўв хәнтәт пурмәсәт ёнтты вәнлтыләс. Екатерина, вантә, айтелән вәнт шушийн ен-

мәс. Касум мўв хәнты ёх ёрнасәт, вейт па арсыр ләмәтсухәт ёнтты хошл. Щәлта лўв тунты эвәлт хәншәң воньшпәт, сәнәт, йиңләт, хинтәт верл. Сәк эвәлт тўрлопсәт, сәкәң ил тәхет па утәт кәрәтл. Тәса па яма ёнтум сухдал хурамса Угут вош кўлуп хотн вәлләт. Щәлта лўв верум тәс пурмәсләл арсыр ванлтупсыя тәтьдийләлә. Тәм айлат йинтпәң не әңкел, щәщел иты тәс юл катяртәл. Екатерина каркам неңие сора ёшңән тайл. Лўв нявләк нумсуп ям хәннехә. Тәм айлат неңие кәт няврем енмәлтәл. Пушхиенәл хулна әшколайн вәнлтыйлдәңән. Вән пухл 9-мит классән вәнлтыйл па «Юный десантник» немуп тәхия йңхийл. Ай пухл хәнты мир вәлупсы пела таләсл. «Питяр юх» немуп тәхия ариты па якты йңхийл. Нявремңәл ащи тўт хәрәтты хәя рәпитл. Тәм айлат не нявремңәл юлн айлтыева хәнты ясәңән путәртты вәнл-тәлрә. Ши пәта пухңәл нянь, шай кемн ясәң тайлдәңән.

Ши тумпи Екатерина Спиридонова тумранән, нарәсьюхн хошл юнтты. Лўв йинтпәң ёх вәнлтыйлты арсыр тәхета йңхийл. Тәм каркам хәннехәев шуши мир ёмәңхәтләта па вей-тантупсәта иса юхтыйл. Рўтышәты пурайн енмум Вўтвош кәр-тәла, әңкел хуша вәнт шушия нявремңәл па икиел пида йңхийл.

Ульяна ДАНИЛО

Екатерина верум йиңәл

Хэнты йисн Лопарев ики Әм Самара кәртән вәс

Мирхот пурин

Т. Пуртова йилуп киника олаңан путәртәл

Васы мәнты тылҗ 17-мит па 18-мит хәтләнән Ёмвошн Югра мўв киника лўнәтты вән хотн «Лопаревские чтения» немуп мирхот вәс. Тәмәш мирхот 2007-мит ол вўш эвәлт верты питса. Ин лапәтмит пўш тәм вәйтәнтупсы ләшәтса. Тыв Сәрханл, Нижневартовск, Междуреченский па Ёмвош район эвәлт киника лўнәтты хотәтн рәпитты хуятәт, катра вәлупсы вәндтәты учёной ёх, йис пурмәсәт шавиман тайты хотәтн рәпитты хәннәхәйт, айдат ёх юхтыйлдәт.

Тәм мирхота юх-тум ёх алаңая Хрисанф Мефодьевич Лопарев шәңәт кев хура дылаң лыптәт пунсәт. Ши юпийн Х.М. Лопарев олаңан велши вән вәйтәнтупсәл олңитсәл. Югра мўв киника лўнәтты хотн рәпитты ими **Татьяна Пуртова** мира йилуп «Лопаревский сборник» немуп киника аляс. Тәм непека йха әкәтман арсыр вер Х.М. Лопарев олаңан вәл. Тәта рәхл лўнәтты, муйсәр нумсәң непекаәт па па верәт тәм ики вәлмәдн ләшәтылдәс. Лўв, вантә, немәң-сыйң вән учёной хә вәс. Ши тумпи тәм хуят путрәт, арәт хәншиләс.

Елды Ёмвошн йис пурмәсәт шавиман тайты хотн рәпитты ими **Надежда Корикина** Әм Самара вош олаңан әмәш ванлупсы мирхота юхтум ёха аляс. Тәта тарнаң йис хурәт, непекаәт па пурмәсәт ёх шуваләсәт. Вантә, Әм Самара вош худна

йис кәнаш ики вәлүм нәпәтн тывәс. Йис архив непекаәт шавиман тайты тәхийн рәпитты ими **Лидия Завьялова** мира путәртсәлә, муй вўрн ёх Әм Самара вошн 1930-мит олаңн вәсәт. Тәм вәйтәнтупсыйн ар хәннәхә әмәш па вулаң верәт олаңан путәртсәт. Шиты Ас-угорской институтн рәпитты **Александр Киселёв** ай павтәс, муй иты Ёмвошн училище пўншса па хуты шәта питсәт айдат ёх вәндтыйлдты. Иса кәт хәтл мәр 20 мултас хәннәхә Х.М. Лопарев олаңан арсыр әмәш верәт путәртсәт. Ши тумпи юхи хәшүм хәтәдн тыв әктәшүм хәннәхәйт кўтәдн нәмәсәт, муй иты тармашәк айдат хуятәт йис вәлупсы вәндтәты вера хушты.

Хрисанф Мефодьевич Лопарев ай кер тылҗ 19-мит хәтәдн 1862-мит олн Әм Самара вошн Обольской губерния хуца сема питәс. Вантә, катра

йисн Ёмвош Әм Самара нем тайс. Х. Лопарев тәта вәндәс лўнәтты па хәншты. Йис непекаәтн хәншман вәл, лўв семды икийн вәндтәсы. Вера кеңка лявәттуман тайсайт. Хрисанф шеңк нўша хотн енмәс па елды вәндтыйлдты вух ән тайс. Ши кўтн лўв мет йма вәндтылдәс. Тәх щос лўв йма ләмәтлүм шурасләты хә пух пәда тыштуман вантылдәс па нәмәсәс: «*Ма шеңк нўша хотн енулүм па нем хәнты тәм пух иты йм тәхийн вәндтыйлдты ән питлүм*». Тәп имудтыйн 1873-мит олн нўша семьяйн енулүмты пухие Хрисанф Лопарев вәлупсы нюр па щира йис. Лўв вәлүм Әм Самара вошл мухты ташәң па вулаң кәнаш Александр III мәнәс па лыв кәртәлн холмесәс. Щирн ши ташәң па вулаң кәнаш ики хәлүм шураәс шойт вух хәйс. Елды вошәң мир йха әктәшәт па нумәс версәт мет йма вәндтыйлдты няврем

Х.М. Лопарев олаңан киникайңан

Тәпәл воша гимназия китты. Шиты Хрисанф Мефодьевич Лопарев мет уяң хуята йис. Лўв Әм Самара вошәң мирн Тәпәл вош гимназия вәндтыйлдты китса. Әхәт Санкт-Петербург университет етшуптәс. Елды Императорской киника тайты вулаң хотн рәпитәс. Лўв ар нумсәң непека увәс мўвл, енмүм Әм Самара кәртәл олаңан хәншәс. Х. Лопарев вәлмәл нәпәт нўша хуятәта нәтман вәс.

Ин лўв немл пәта ләшәтүм мирхотн ёх ар йилуп сурт вәлупсәл олаңан уша верләт. Щимәш нумсәң па етасум учёной хәннәхә катра йисн Ёмвошн вәс.

Ульяна
МОЛДАНОВА

35 ол йха вәлдәңән

Нуви сәңхум район Ваньщавәт кәртән вәлты пилдән Татьяна Семёновна Колупайло па Олег Георгиевич Мелентьев тәм олн җмәңхәтләннән постәсән. Лыпәт тылдәшн Татьяна Семёновна 60 ола йис, вәйт дор тылдәшн Олег Георгиевич 55 ол постәс. Шәлтә тәм олн 35 тәда йис ши пура вүш эвәлт, хән лын йха вәлты питсәңән.

Татьяна Семёновна сема питәс вән хәнты семьяйн Ваньщавәт кәртән. Аңкел – Марфа Ефремовна Молданова – 82 ол вәс, нәд няврем енмәлтәс. Пётр вән пухәд хүвн әнтәма йис. Ваньщавәт кәртән ин Татьяна Семёновна апщәңәл Виталий па Иван хотәң җхәләд пила вәлдәңән. Ай пура олдал олаңән лүв щиты путәртәл: «Ма ванән вәлты нявремәт пила тәдәң хәтл мәр юнтсум. Камн арсыр юнтупсәтн юнтсүв, ләхсәңә вәсүв. Лүң пурайн Ас па пеләка йңхсүв, шәта хот войт пәта турн ләщәтсүв. Турн хот верийдсүв, шәта вәсүв-холсүв. Петя аңкем пила турн сәвәрсәңән, мин аңқаңкем пила щит кәрәтсумн па әкәтсумн. Аңқаңкем – Евдокия Васильевна Молданова. Аңщәсем – Ефрем Дмитриевич Молданов – вулаң далән мәшмәлтсы па шәта әнтәма йис, Киров вошн шависы».

Ашкола етшуптумал юпийн Татьяна колхозн мис пәсты неңа рәпитты питәс. Елды вәндтылты аңкелн ән есәлсы. Шәлтә лүв Сүмәтвәша рәпитты мәнәс, совхозн мис пәсты неңа вәс. Шәта икел белорус хә Владимир

Колупайло пила вәтаңа йис. Кәт няврем сема питсәңән – Олеся па Максим. Тәм икел пила Татьяна Семёновна хүвән вәс, кәтна мәнсәңән. 1984-мит олн кимит пүш икия мәнәс Олег Мелентьев хуши, лүв ши пурайн армия эвәлт тәп юхтәс. 2000-мит олн Мария эвән сема питәс. Ин лүв Нуви сәңхум вошн техникум хуши вәндтыл. Мосл лупты, Татьяна Семёновна па Олег Георгиевич нявремләд тумпи па кәт эви енмәлсәңән, щит Татьяна ортнеңәл Елена па Екатерина Молдановнән. Эвиенән аңкиаши таклы хәщсәңән. Ин лын Җмвошн вәлдәңән па рәпитләңән. Максим интәм ими тәс па Ваньщавәт кәртән вәд. Олеся эвән Җмвошн вәд па рәпитл, хәлүм няврем тайл.

Татьяна Семёновна нявремәт хәтл мәр лавәлты хотн вәндтәты неңа нәтман хәс ол мәр рәпитәс, ши тахи эвәлт рүтьшәты мәнәс. Икел пила юдн мисәт па довәт тайләңән, кашәң лүң пурайн турн ләщәтләңән. Есум йиңк эвәлт Татьяна Колупайло мис вуй, сыр верл. Шәлтә вәнта воньшумутәт

Олег Георгиевич па Татьяна Семёновна

Хилнеңәл па хиләд пила

әкәтты йңхләңән. Иса пурайн хүд вәлпәслуман вәлдәңән.

Олег Георгиевич сема питәс Ломбовож кәртән. Аңкел – вухәд не Галина Николаевна Мелентьева – нявремәт вәндтәты неңа вәс. Олңәлн лыв Сартынья кәртән вәсәт. Шәлтә аңкел хәнты хә Ефим Николаевич Туев хуши икия мәнәс. Лүв иши ашколайн нявремәт вәндтуман рәпитәс. Лын сыр-сыр тәхета рәпитты китыйлсыйнән. Олңәлн Вән Аңклум кәртән, шәлтә Касум вошн вәсәт. Олег шәта ашкола етшуптәс, шәлтә Җмвошн тўтәң хопн йңхты хәя вәндтыләс. Аңкел Касумн әнтәма йис, щирн лүв, Ирина па Николай апщәңәл ащәлн енмәлсыйт. Олег Георгиевич армия вүсы, Германия мўвн служитәс. «Мәнема әмәш вәс шәта служитты.

8-мит армияйн кәт ол мәр вәсум, доньщ ән вантсум. Шәта меләк. Пушкин эвәлт есәлсүв», – лупәс Олег Мелентьев. Ши пурайн ащәл кәт нявремәңәл пила Ваньщавәт кәрта касәлсәт. Олег тыв юхәтмәлн Татьяна Семёновна пила вәтаңа йис.

Ваньщавәтн Олег Мелентьев колхозн Ас па па юханәт хўват тўтәң хопн йңхман ар ол мәр рәпитәс, тәд пурайн – нуви тўт мәты хотн. Тәм ванән лүв рүтьшәты мәнәс, хәлүмъяңкем ол рәпитәс.

Ма ләңхәлүм Татьяна Семёновна па Олег Георгиевича лупты, ләлн лын уяңа, тәдәңа, тәшәңа ар ол мәр ат вәлдәңән. Хилыдал лүң пурайн рүтьшәты хәтләтн лын хушана ат юхтылдіт. Найн-Вәртән ат лавәлдыйнән.

Надежда РАГИМОВА

ВӘЯТН ШИ ОЛӘҢҢ

Татьяна Семёновна щиты сыр верәс: творог па есум йиңк хошмәлты, йма рўвәтты мосл. Хүв мәр щиты рўвәтты. Шәлтә ши эвәлт йиңк йира шошумты. Па картыйн вуй хошмәлты, кәрәң пушәх, сүл па ши вәнты хошмәлтум творог па есум йиңк ийха пунты, иса хошмәлты па хүв мәр рўвәтты мосл. Ши юпийн ат потлы, щит анәта пунты па ишқи тәхия омәсты. Щиты сыр тывәл.

Йистелдн хәтл етты пеләк Вах юхан хонанан вәлты хәнтэт вүдэт тайлдат. Ям арат ол юхды Корлики кәрта йңхемн ма вүдең ех пида вәйтантайлдсум, щит тови пура вәс, дыв ям тәрум лавәлсәт, дәдн вүды ташдала мәнты. Вантэ, вүды омәсты пура вәс. Константин Захарович Кунин ищи вүт кәртәдн вүдэт тайл. Ма дүв пидәда вәйтантайлдсум па еша путәртсум.

Дүв саттала вүды таш давал

Мет сыры дүв однәдн ай тәс:

– Ма 1963-мит одн Корлики кәртән сема питсум. Елена Кирилловна Прасина аңкем мет сыры Красной Север кәртән дапкайн тынес-ты неңа рәпитәс. Щәта «Комсомолец» немпи колхос вәс, щит ләп тәхрум пурайн кәртән мир Корлики кәрта вәлты касәлсәт. Аңкем елды Корлики кәртән дапкайн рәпитәс. Захар Антонович Кунин ащем вой па хүд велпәсләты хәя вәс. Мүң семьяевн нәд пух енмәс, ин тәп ма па Артём апщем хәшсумн, дүв хүвн Ялуторовск вошн вәд па рәпитл.

Ашкола етшуптумем юпийн елды Пулңавәт вошн культпросветучилище хуца хур хәншты хәя вәндтыйлдсум. Тәп кәт ол юпийн армияя служитты мәнсум. Щәлта ащем йиңка питәс, аңкема лавәрт йис, щирн

елды вәндтыйлды аң питсум. Юхи кердәсум, Корлики кәртемн коопзверпромхоз хуца рәпитты однитсум. Тәп иса пурайн хур хәншлм, щи вер сәмәңа тайлем. Ма юпемн Гаврил апщем ищи Пулңавәт вошн хур хәншты вера вәндтылдәс, училище етшуптәс, вәлупсәд мәр хурәт хәншәс, юх эвәлт арсыр хурамәң пурмәсәт верәс, щитәт сыр-сыр вәндтупсәтн аляс. Щи тумпи тәса нарәсты хошәс. Шикем шаль, ху-ты 2013-мит одн йиңка питәс па әнтәма йис.

Коопзверпромхоз ләп тәхрум юпийн фактория хуца рәпитсум, щәлта «Верхне-Тазовской» немпи община хуца хүд па вой велсум.

Щи юпийн атәлт вүдэт тайты питсум. Вүт кәртемн 40 мулдас вүды тайлдум. Катра пурайн Корлики кәртемн вүдең ех еманхәтл вәс, ин вүдең ехлүв Варьеган кәрта

Константин Анна имед пида

Л. Гурьева-верум хур

касты щира йңхийлдәт.

– **Нын рәпатаенән муйсәр мет вән нүша тайллаты?**

– Юхи хәшум одәтн пурты вой па мойпәр шеңк ара йис. Вантэ, советской лаш пурайн вүды пурты войт па мойпәрәт лүңәтман тайсыйт, ара йис ки, имухты велсыйт. Интәм щи вер немүлт хуятн вантман аң тайлды, щирн щи вой ара йис. Красноярской мұв хуца дүңән вәнт түтн ләды, щирн щи мұв эвәлт мойпәрәт мұң хуцева юхтыйлдәт. Щи тумпи вәнтәң вүды ара йис, и кәртәң хә лупәс, хути тәм ванән 500 вәнтәң вүды таш шиваләс. Итәх пурайн мұң вүдылүв лыв хуцела мәнләт.

Ма вүт кәртем Корлики кәрт эвәлт «Бурән» әхәдн 70 километра, Вах па Кулынигол юханнән хува 400 верста йиты мосл, мәнты вер пәта 200 литра бензин мәнл.

Ин ям тәрум лавәлдум, дәдн имухты вүт кәртема мәнты, вантэ, ешавәд вүды омәсты пура юхәтл.

– **Вүды тайман муйсәр нәтупсәт кәщайт эвәлт вантләты?**

– Округ поступсы унтасн кашәң вүды пәта нәтупсы вух еша холумдум, щиты олшәп 17 щурәскем шойтн сухуптәлыном. Щи тумпи бензин, «Бурән» әхәл, щи тумпи вүт кәртемн

иса яма ләщәтты щира немасыя вухн мәдыюм. Щәта вәлты хот, ампар, лупас, певәлхот, пәшас па па хотәт вәлдәт.

– **Па тәхет эвәлт йилуп вүдэт дәтләты муй әнтә?**

– Ям, хути вүдэт дәтты вер пәта ищи вух мәды. Ипүш тухлән хопн Тәрум дор эвәлт вүдэт тәсыйт, кәртәң мирев щитәт алыщәләт «Сорни вүдәт», тәп щитәт имухты пәрсәт, алпа, щәта таш эвәлт мәшәң па вевтам вүдэт пири-сыйт па тыв тәсыйт. Щирн интәм мұң тәп Вах мұв вүдең ех күтн вүдэт пеләтгялүв, щирн юхи хәшум одәтн ташәт еша вәншәка йисәт.

– **Константин Захарович, еша нәң семьяен оланән путәрта.**

– Кәт пух Александр па Николай тайлдум. Яма нәмләм, хутиса ашкола мәнум па рүтышум пурайн дынан вүт кәрт эвәлт Корлик кәрта па юхды юхан хува ар щос мәр тәтыяслам. Ин дын вәна йиснән. Александр пухем Нижневартоск вошн мұв илпи питы вуй вера вәндтылдәс, ин рәпитл, Коля Ларьяк кәртән ашкола етшуптәс. Дын кашәң лүң пура вүт кәрта юхтыйлдәнән па вүдәт лавәлты нәтләңн.

**К.З. Кунин пида
путәртәс Людмила
ГУРЬЕВА**

Устрём курт олаңан

Там пөтрэм мўң куртэв элты лапāt километра вулты ай курт олаңан мāнл. Ши курт Устрём нэм тāйл. Лўв сэй нёлн омāсса, ширн хāнты ёхн Сей нёлд ястāса. Рўщ ёхāтн па Устрёма нёхомса (хулдом ас йха питты тāха: Вун Ас, Ай Ас, Лэв юхан). Лув 1930-мет тāлдн верты питса. Ши тāлдāтн тaщишāкa, ймшāкa вулдом ёх ёрн тый мўң ищки па шимл хāннэхуйн тāхaя тусайт. Муй ширн вер вус, ма Тамара Григорьевна Андриевских элты хулдисэм. Лўв āшколая вохилыса па ши давāрт верāt олаңан щāта ши пōтāртыйс.

Тамара Григорьевна Ас нопātты ты-лāщ 15-мет хātл 1921-мет тāлдн Свердловской область хōщи сēма питмал. Ащел Григорий Иванович, āнкел Софья Степановна Нохриннāн. Семьедн 9 хōят вулмал. Йма вулмел, ар рупатмел.

Йи хātлāн хотēдa милиция ёх ёхātмел, сора āктōмāt, нэмōлт пāнтāн вўты āнт эслōмāt. Ши верāt вулмел ропхāн кўрк тылāщ 11-мет хātл 1930-мет тāлдн. Топāл вош педы довн тўсайт. Тām мўва арсар ширн ёхтōптымел. Тарум вот эвāлт ищкийн потсайт, ертāн ертāлāмсайт. Ювмел мār сāmлал вохилыёмсāt, щимālшāк ёхлал мет щомлы питмел, няврэмлал лэ-тутды нюр лўвкāра ювмел. Тухāl ёх шеңк кāшитмел, ювмел мār āнтума ювмел. Олаңан тови мār Ваньшавāt

кертāн вулмел, лўнāн па Устрём керт омāсты тāхaя тўсайт. Щāта нэмōлт āнтум вулмал. Ёх мухты мўв хот верты питмел. Щиты ши, тāнха, мулты ширн тāлд мār вусāt. Тўтьюха аллимел щāта энмум кўлд лак юхāt. Вантэ, Устрём вуйт пелāкн вул, вунт юх щāта āнтум. Тāдa ювōм юпийн Тэк омāсты тāхайн павāрт Устрём керт омāсты вў-раңāн сэвāрты питмел. Шеңк давāрта вер мāнмал. Тўнаширāңa лумāтсux āнтум, ищки кўтн, сāmлал вохман, ёх кāшиттэл, щомлы питтэл, рупитты тāхайн ид питтэл па щāта ши пāртэл. Щāта мухты ид лотātтэт. Устрёмн хўв баракātн ёх няврэмлал пида вулмел. Мўң щāта вундтымевн 1968-мет тāлдн ши баракāt хулна вусāt. Тām йм ванāн туп йира вусайт. Тамара Григорьевна

Анастасия Васильевна Отшамова па
Тамара Григорьевна Андриевских

ясāн ширн, кашāн хātл комендатурая алāн йнхты мосāс. āн ки ёхātлāн, мухты ши ту-лайн па касна хōта омāс-лайн. Йи хāннэху хўра ши пōрайн мātты ёвра ясāн ястумал вўраңāн ипўша хōлтпеды туса, нярэмāса. Щāта вулдом ёх тухл пōрайн ат мār лэтōт кāншты хāнтэт хōщи хāнyя йнхмел па муй ймшāк лумāтсux тāймел, лэтōта педтмел.

Устрёмн ар мўв элты мир тувман вулмел. Щит хāтанят, рўщāt, украинцāt, калмыкāt, лезгинāt, нем-шāt, полякāt, молдавāнāt, карело-финнāt мирāt. Щāта инты вунты атэлтшāк тāхайн

хāтанят шукāн тāхи хāщāс.

Ши ёх āлд хун тыв тусайт, лыв муй верты иса хошмел. Ар картопка, морковь, турнепс, репа па арсыр лэтōт колхозн энмāлмел. Устрёмн āшкола вус, туп ши āшкола етшāты юпийн ай ёх елды вунлтāты куца ёхн āнт эсāлсайт. Польница па щāта вус, вун леккарāt ищи рупитсāt. Ляль пōрайн Устрём элты ар хōят ляля туса, хō-дыева хун ёхи ёхātсāt. Устрём куртāн вун рыбоучасток тāхи вус. Хўлд велпāслāты ёх атл-хātл рупитсāt. Лўнāн, тāлдн ар хўлд мōщāтса, хўлдал потāдтōман тāй-сāлдал. Ши вўраңāн еңк

Устрём курт

кашан хатл сопасдасат, намн вун еңк пöтэлэт сэвэрсат па вўты ледник нэмпи тэхая довн талсәлдал. Лўңан хõдыева аел-вунәл колхоза турн версәт. Колхозн ар мис тайса, дов ищи ар тайса. Вантэ, турн ёхи туты мосәс, ши пöрайн трактор әнтум вус. Нәңәт ищи рыбучасткайн ар рупитсәт: хўд велпәсләсәт, хўд ләщәтсәт, солдәсәт. Ши тумпи кашан хатл холпәт ләщәтсәт. Ши пöрайн холпәт әл сохõм элты верман вусәт, сохõмдал хўдн ванкўтды мәншисайт. Ши вусәт кашан пöрайн ләп ёнтты мосәс. Тухл нәңәт па кипас (грузила) холпәт ил талты вўраңан ёнтсәт (кев пöтэлэт тунты лыпия ёнтсайт), хўд ләп лаңты вўраңан рогожа нэмпи лаңкуп версәт. Нәңәт ху ёх иты давәрт рупата мурта версәт. Тәдыева худн пунõм носилкайт алдисәт, кашан хатл велпәсләты хопн довәлман йңхсәт. Плашкоут хоши хўд вўйман нәңәт ищи рупитсәт. Устрёмн нәд курт хўлы вус, экспедиция мўв илпи тащ каншман вус. Устрёмн леккар хот рупитәс, ши тумпи щәта лапка, нянь верты хот, әшкола, киника лўңатты хот, хатл мәр ай няврәмәт тайты хот, певәлты хот, кўлуп – иса щәта вус.

1970-мет тәдәтн ёх лакки мәнты питсәт. Хõй Молдавия мәнәс, хõй па Белоруссия, Калмыкия па па рәт мўвлада. Лапка 2000-мет тәдн ләп тухәрсә, кўлуп 2017-мет тәдн. Мет олаңмет пўш Устрёмн 1934-мет тәдн әшкола пўншса, 1968-1973-мет интернат щәта вус. Тәк элты, Пукар элты щәта няврәмәт вусәт. Ма па и тәд мәр щәта вусõм.

Ай пöрайн, ма нумләм, хун Устрёма ёхәтлән, мухты сәма питл, хәннәхуйт ши ру-

питдәт: хõй йинк тал, хõй еңк сәврәл, хõй еңк тал, давәрт хўдән носилкайт плашкоут элты ледник хота туләт. Устрём курт вун вус, хәннәхуйт шикем ши каркама рупитсәт. Тәм пöтрәм Тамара Григорьевна Андриевских элты олңилсәм. Ши нәңие ши пöрайн давәрт вулõпса мörта вантәс. Хун тыв тусайт, туп 9 тәда ювман вулмал. Лўв әнт вўймал, муя хотәл элты йира нярәмәсайт. Мир пилн эви шук тувмал. Устрёмн 4 класс етшуптумал, елды вундтәты әнт эсдõм. Питмал рупитты. Картопка па па арсыр ләтõт энмәлмел, холуп вус нõх ёнтмел, кипас вермел, рогожа ләщәтмел. 16 тәда ювмал колхоза хәншман вус. Ши вўш эвәлт давәрт рупатая павтәса. Ху ёх пилн хўв сойп, давәрт сойп талмал. Лўңан, тәдн велпәслõмел. Тәдн доньщн õллимел, доньщ вусәтн холдмел. Планәл иса нõх павтылдымел. 1945-мет тәд колхоз элты Тамара Григорьевна Ханты-Мансийской сельскохозяйственной әшколая вундтәты китсы. Ши юпийн колхозн вой-хўдәт хõща хўв мәр рупитмал. Ши пöрайн колхозн 90 мис, ар дов вулмал, ошәт, пурщәт ищи колхоз таймал. 1952-мет тәдн хуя Михаил Никифорович Андриевских хõщи мәнмал. Ши пöрайн ялõп Тәк курт велши омәсты питса. Хуйд хотәт ялõп куртән омәсты вўём. Тамара Григорьевна колхозн кассира рупитты вохса, иса 1973-мет тәд пенсия мәнтал вунты щәта рупитәс. Яма рупитмал вўраңан ар ишәк нәпекн катлоптәса, вухн колхоз элты мойдиса, сурты мисн мийдиса. Хуйд пилн нивл няврәм энмәлсәңан. Мевд посн «Ляль пöрайн яма ру-

Плашкоут хоши Устрём куртән

Устрёмн колхозн рупитсәт: Матрёна Григорьевна Нетвина, Степан Филиппович Отшамов, Александра Леонтьевна Миляхова

питмал вўраңан» па «Ветеран труда» мийман тайса. Ин Тамара Григорьевна әнтум. Хәщõм тәлдал Сўмәтвошн вус. Хәщсәт няврәмәлал, хилыдал. Рут ёхлалн нумла, куртән ёхлалн әнт ёрәмәса.

Тәм пöтрәмән Устрём курт олаңан хәншсум. Ин лўв ай, хунты па щит, мәлән, вун курт вус. Ар йм, мосты вер тәта вулõм ёх версәт. Колхозн ар мис тайсәт, мис пусты нәңәт ар эсõм йиңк пуссәт. Ши пöрайн мисәт ёшн пуссайт. Ванкўтды «Путь к коммунизму» газетайн колхоз верәт олаңан хәншилдәса. Ма йма нумләм тәтя Соня Астахова (Лўв щиты ястәса. Тўң нәмл Суна Рагимовна Астахова. Дагестан мўв элты вус) хўв мәр колхозн мис

пусман вус. Округев хõщи мис пусты нәңәт кўтн ар пўш нõх питылыис, мет ар эсõм йиңк пусылыис. Яма рупитмал вўраңан вун мойлупсайн мийман тайса. Щит Орден Трудового Красного Знамени. Ма энмем пöрайн тўтәң хопәт Устрёмн хойдисәт, Тәкн әнт хойдисәт. Мўң курт ёхлўв холт педы мәнәт пöрайн хопн мәнсәт Устрём вунты, тәта ши тўтәң хопа ләдсәт па елды мәнсәт.

Тыв тувõм ёх нәмõлт әтом вер ән веридысәт. Каркама вулмел вўраңан, вулõм тәхел элты па мўва тусайт па щәта шўкатман тайсайт. Ши верты ёх ад ёрәмәлдал, ат нумләлдал.

Зоя НОВЫЮХОВА
Тәк курт

Айтедн ёрашты верат тэса тайлат

«Российской Север» немпи Увас мўв па Дальний Восток айдат ёх V-мит мирхот ма́нум пурайн мойна юхтум неңат па хәйт «Торум Маа» йис пурмасат а́катты па шавиман тайты хота тәтыд-сыйт. Ванлтупсы тумпийн айдат ёх пата шуши мир ёрашты кәсупсәт ләщәтсыйт. Итәх апрәң, савр-вавр хуятат пида путре-мәсум.

Ямал мўв ханты хә Иван Сандрин

Иван Сандрин, Ямал мўв Муши кәртәң эвәлт юхтум ханты хә:

– Ма вўдәт лавәлты хоттел ёх хуца сема питсум. Айтедн тынщәң ёвәлты хошлум. Вантә, оләңән ая вәдмевн тынщәң вўды әхәдә ёвәлсўв, щәлта еша енумсўв, айкемн авкайт катәлты питсўв, әхәт вўды катәлты па вўды әхәдә кирты вәндтәсўв. Щит пата тынщәң сўва ёвәлты айтедн яма хошлум. Щәлта әхәл шәпи навәрты ищи хошлум, 300 пўш, алпа, навәрлум.

Юх шәп тыведт-тухелт талты па хәлум пўш навәрты кәсупсыйн ищи кәсты тәмхәтл нәмәс-лум. Мўң мўвевн увас мир ёрашты верата вәндтәты немасыя аш-кола вәд. Щәта вўдәт лавәлты хоттел ёх нявремәт, вой-хўд вәд-пәсләты пушхәт вәнд-тәдыйт.

Святослав Анагуричи, Ямал мўв эвәлт юрн айдат хә:

– Ма Ямал мўв Навымской район хуца вўдәт лавәлты юрн хоттел ёх хуца сема

питсум па енумсум. Итәх Ёмвошәң округ Югорской государственной университет хәдмит курсән ёрашты верата нявремәт вәнд-тәты хуята вәндтәйл-лум. Тыв ма немасыя арталәты хәннехә юка-на вохсаюм. Нәрум мўвн енмум кашәң няврем айтедн тынщәң ёвәлты хошл. Ма щиремн, щит лавәрт әнтә, кашәң хәтл вўдәт катәлман ищи вәдлўв. Мўң, вантә, вәнт нәрум мўвн вәдлўв, щит пата кашәң хәтл кўрн шәшты вера ар верста мосл, щит щикўш лавәрт, ищи мет әрәңа йилўв. Ма́нум олн Югра мўв хўваттыйн увас мир ёрашты кәсупсыйн ма кимит тәхия питсум.

Артур Окотэтто, «Ямал – потомкам!» немуп айдат ёх оса тә-хи кәща хә:

– «Российский Север» немуп Увас мир па Дальний Восток айдат ёх вәйтәнтупсыя ма хәд-мит пўш юхәтсум. Сы-ры оләтн тәм айдат ёх

мирхотн па ёхдам пәда вантсум, яма хәдәнтсум па уша версум, муй пә-та тәмәщ вәйтәнтупсы ләщәтды. Итәх апрәң айдат неңәта па хәйта йилуп верат хәншты нәтлум па интернет хуца хәнты, юрн па сәран яснәт лерәмтлўв па еллы тәлўв.

Увас мир ёрашты верат оләңән путәртты ки, вантә, ма нәрум мўвн сема питсум, щә-та енумсум, айтедн тынщәң ёвәлты яма хошлум. Ма ар нявремәң хоттел ёх эвәлт. Аңкем-ащем нивәл няврем тайл-дәңән. Дын ин вәнты нәрум мўвн вәдләңән. Рўтыщәты мәрые тай-лум ки, имухты дын ху-щана термәдәлум.

Руслан Вачеланов, Бурятия мўв эвәлт юхтум айдат хә:

– Тәм айдат ёх мир-хота ма ветмит пўш юх-тыйлдум. Бурятия мўв государтсвенной уни-верситет хуца арсыр мир яснәт вәндтәты тәхийн вәндтәйлдум, щит тумпи правитель-ства хотн увас мир вә-лупсы тўңматты тәхийн рәпитлум. Шуши мир ёрашты кәсупсыйн, щир па щос вәд ки, ищи кәслум. Нын Югра мўвән мәнема мәстәс, тәм мирхот ищи тәса ләщәтсы. Йилуп ләхсәт вәйтсум, йилуп айдат ёх верат оләңән уша павәтсум. Мўң хурамәң Бурятия мўва ищи мой-на юхтаты!

Ирина САМСОНОВА

Юх шәп талдәңән

И. Самсонова верум хурнән

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№20 (3536), 24.10.2019

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Врио директора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск,
ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.
Заказ **4502**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.